Juha Lavapuro 21.6.2017
Kirjallinen lausunto

Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle

HE 60/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2017 lisätalousarvioksi

Teema: Antavatko oheiset sosiaali- ja terveysministeriöltä saadut lisäselvitykset aihetta muuttaa arviotanne siitä, että kysymys pilotointia koskevien valtionavustusten perustuslainmukaisuudesta tulisi saattaa perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi?

Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaoston pyytämänä asiantuntijalausuntona esitän kunnioittavasti seuraavan.

Olen 19.6.2017 kunta- ja terveysjaostolle toimittamassani asiantuntijalausunnossa katsonut, että kysymys pilotointia koskevien valtionavustusten perustuslainmukaisuudesta oli lisätalousarviossa esitettyjen tietojen ja valinnanvapauslainsäädännön sisällön kannalta sillä tavoin epäselvä, että kunta- ja terveysjaoston olisi tullut saattaa asia eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisesti perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Kantani perustui yhtäältä siihen, että valinnanvapauslakiehdotuksen perustuslainmukaisuus on parhaillaan perustuslakivaliokunnan arvioitavana ja toisaalta siihen, että valtionavustus vaikutti ainakin osaksi perustuvan sellaisen toiminnan pilotointiin, jota vasta oltiin valinnanvapauslailla sääntelemässä. Jälkimmäiseen viittaa muun muassa alkuperäisen lisäbudjettiehdotuksen 33.60.38 momentin selvityskohdassa oleva maininta siitä, että ”sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä toteutettavaa asiakkaan valinnanvapautta ja henkilökohtaista budjettia pilotoidaan vuoden 2018 aikana maakunnallisilla hankkeilla”, joka vaikuttaa viittaavan mm. siihen valinnanvapauslakiehdotuksen 88 §:n 2 momentin mainintaan, että pilotointiin osallistuville kunnille ja kuntayhtymille ja maakunnille myönnettäisiin valtionavustusta. Ottaen lisäksi huomioon lisäbudjettiehdotuksen ao. momentissa olevat viittaukset sote-uudistuksessa ja siten valinnanvapauslakiehdotuksessa tarkoitettuun asiakkaan valinnanvapauteen ja henkilökohtaisen budjetin pilotointiin, katsoin lausuntoa kirjoittaessani, että toisin kuin hallituksen valinnanvapauslakiesityksen säätämisjärjestysperusteluissa esitetään, pilotointi ei kokonaisuudessaan perustuisi voimassaolevaan lainsäädäntöön (ks. HE 47/2017 vp, s. 270). Sen sijaan siinä ainakin osaltaan oli kysymys määrärahan myöntämisestä eduskunnassa vasta säädettävänä olevan ja perustuslakivaliokunnan arvioitavana vielä olevan valinnanvapausjärjestelmän kokeilusta sen mukaisena kuin hallituksen sote-esityksissä ehdotetaan säädettäväksi.

Kun vielä valinnanvapauslakiehdotuksen perustuslakivaliokuntakäsittelyn yhteydessä on ilmennyt erinäisiä valinnanvapausjärjestelmään liittyviä valtiosääntöoikeudellisia ongelmia, katsoin, ettei kysymystä pilotointia koskevien valtionavustusten perustuslainmukaisuudesta voinut ratkaista ilman perustuslakivaliokunnan myötävaikutusta.

Nyt minulle toimitetussa sosiaali- ja terveysministeriöltä saadussa lisäselvityksessä ja lisäbudjettiehdotuksen muutosesityksessä myönnettävän valtionavustuksen käyttötarkoitusta on selvästi rajattu. Esityksessä ei enää viitata hallituksen sote-esityksissä tarkoitettuihin maakuntiin. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen perusteella on myös selvää, etteivät pilotoinnissa mukana olevat yritykset ja muut yhteisöt voi tehdä sosiaalihuollon hallintopäätöksiä. Siltä osin kuin kunnat ja kuntayhtymät siirtäisivät palveluja omistamansa yhtiön hoidettavaksi, henkilöstön asemaan ei sovellettaisi HE 15/2017:ssä ehdotetun voimaanpanolain mukaisia säännöksiä.

Katson että näin rajattuna lisäbudjettiehdotuksessa tarkoitetun pilotoinnin määrärahan voidaan katsoa liittyvän ainoastaan sellaiseen sosiaali- ja terveyspalvelujen pilotointiin, joka voidaan toteuttaa kokonaisuudessaan voimassa olevan lainsäädännön perusteella. Tämän vuoksi **asiaa ei ole enää tarpeen saattaa eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi**

Turussa 21.6.2017

Juha Lavapuro
professori